

БЮЛЕТИН

Решения на ЕСПЧ по дела срещу България

Брой 3
юли – септември 2014 г.



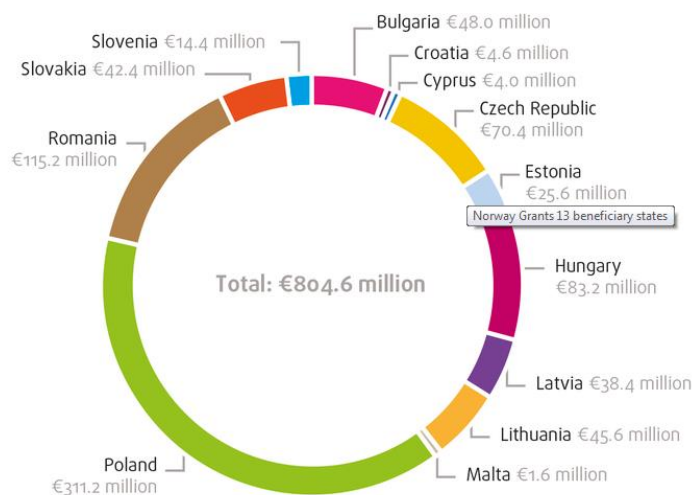
Бюлетинът е разработен в рамките на предефиниран проект № 3 „Укрепване на националните компенсаторни мерки за обезщетяване при твърдени нарушения на Конвенцията за правата на човека и основните свободи на Съвета на Европа и капацитета за изпълнение на решенията на Европейския съд по правата на човека”, с финансовата подкрепа на Норвежкия финансов механизъм 2009-2014 г. с безвъзмезден грант по Програмна област 31 Повишаване на капацитета и изграждане на сътрудничество в съдебната система.

Цялата отговорност за неговото съдържанието се носи от Дирекция „ППРБЕСПЧ” и при никакви обстоятелства не може да се приема, че този документ отразява официалното становище на Програмния оператор или на Донора.

За донора

В периода 2009-2014 г. Норвежкия финансов механизъм подкрепя 61 програми в 13 европейски държави. Норвежкия финансов механизъм е достъпен за тринадесетте страни-членки, които се присъединиха към ЕС през 2004, 2007 и 2013 г.

За настоящия период по Норвежкия финансов механизъм са отделени осемстотин и четири милиона евро. Решаващият орган по схемата за безвъзмездна финансова помощ е Министерството на външните работи на Кралство Норвегия. Норвегия също така осигурява 95% от финансирането на Финансовия механизъм на Европейското икономическо пространство (EEA Grants).



Съставител:

Дирекция „Процесуално представителство на Република България пред Европейския съд по правата на човека”, Министерство на правосъдието

Контакти за кореспонденция:

Електронна поща: project3@justice.government.bg

Интернет страница: humanrights.bg (в проект)

Съдържание:

„Димитров и други срещу България“	2
„Харакчиев и Толумов срещу България“	5
„Цветелин Петков срещу България“	8
„Лазарови срещу България“	10
„Маринов срещу България“	12
„Анжело Георгиев и други срещу България“	14
„Преждарови срещу България“	16
Приятелски споразумения и едностранни декларации	18



„Димитров и други срещу България“

жалба № 77938/11¹

Решение от 01 юли 2014 г.

Нарушение на чл. 2 и чл. 3 от Конвенцията.

Няма нарушение на чл. 6 § 1 от Конвенцията.

Жалбоподателите повдигат оплаквания по чл. 2 и чл. 3 от Конвенцията по повод настъпила смърт на техен роднина по време на полицейска операция. Съдът счита, че наказателното производство, образувано срещу полицейските служители, не е довело до изясняване на всички обстоятелства, свързани с отговорността на полицаите, и до ефективно прилагане на разпоредбите на националното законодателство, които гарантират защита на правото на живот и забраната за подлагане на нечовешко и унижително отношение.

Фактите и

оплакванията

Делото се отнася до смъртта на заподозрения в наркотрафик и сводничество Ангел Райчов Димитров, настъпила по време на полицейска операция. Жалбоподатели са родителите на г-н Димитров, синът му и жената, с която е живял на съпругески начала.

Жалбоподателите твърдят, че на 10 ноември 2005 г. по време на организирана полицейска операция, жалбоподателят е пребит до смърт от полицейски служители. Те посочват, че г-н Димитров е бил в колата си, когато полицаите пристигат, измъкват го от колата, закопчават с белезници ръцете му зад гърба и през следващите 10-15 минути му нанасят побой. След като г-н Димитров престава да се движи, полицаите се обаждат на бърза помощ и пристигналият лекар потвърждава смъртта. Петима полицейски служители са обвинени в предумишлено убийство. През юни 2011 г. Върховният касационен съд ги оправдава, приемайки, че г-н Димитров е починал в резултат на асфикция.

Позовавайки се на чл. 2 (право на живот) и чл. 3 (забрана на нечовешко и унижително отношение), жалбоподателите твърдят, че техният роднина е починал вследствие на прекомерна употреба на сила по време на недобре организирана полицейска операция, както и че последвалото разследване е неефективно. Позовавайки се на чл. 6 § 1 (право на справедлив процес), жалбоподателите твърдят, че

¹ Към 01.10.2014 г. решението на Съда не е влязло в сила.

наказателното производство срещу полицейските служители е несправедливо, тъй като някои от съдиите от Върховния касационен съд (ВКС), разглеждали делото, са били свързани със служители от Министерството на вътрешните работи (МВР).

Правото В решението си Съдът посочва три съществуващи версии относно начина, по който е починал г-н Димитров. Една от версиите е посочената в окончателното решение по делото, а именно, че настъпилата асфикция не е в причинна връзка с действията на полицаите.

Според Съда независимо коя от версиите се приеме като истина, безспорно е, че г-н Димитров е починал, докато е бил изцяло под контрола на петимата полицаи-участници в операцията срещу него. Отговорността на държавата по чл. 2 от Конвенцията не се ограничава само до случаи, в които са налице достатъчно доказателства, че използваната от полицаи сила е довела до или би могла да причини смъртта на дадено лице. Тази отговорност може да бъде ангажирана и когато при извършване на дадена операция не са взети всички възможни предпазни мерки при избора на средства и методи, за да се избегнат или поне да се минимизират случаите на причинена смърт. Поради това Съдът счита, че случаят следва да бъде разгледан в светлината на чл. 2 от Конвенцията.

Обстоятелствата по случая попадат и в обхвата на чл. 3 от Конвенцията. Софийският военен съд и Военно-апелативният съд считат, че използваната от полицаите сила не е била необходима за преодоляване на съпротивата на г-н Димитров при ареста. Военно-апелативният съд приема, че използването на такава сила е било в нарушение на чл. 78 и чл. 79 от Закона за МВР.

С оглед на обстоятелствата по делото Съдът заключава, че нараняванията на г-н Димитров не са били причинени в резултат на сила, необходима за неговото задържане. Въпреки че причинната връзка между нараняванията и смъртта на г-н Димитров е била оспорена, някои от нараняванията са квалифицирани от експертите като способни да причинят смърт и със сигурност са достатъчно сериозни, за да попаднат в обхвата на чл. 3 от Конвенцията.

По-нататък Съдът припомня, че чл. 3 съдържа имплицитно изискване в подобни случаи да бъде проведено ефективно разследване, което да може да доведе до установяване и наказване на виновните лица. В допълнение чл. 3 от Конвенцията изисква на пострадалите лица да бъде присъдено обезщетение или поне да имат възможност да претендират и получат обезщетение за претърпените вследствие на малтретирането вреди.

Разглеждайки ефективността на вътрешното разследване, проведено от МВР, Съдът приема, че то не отговаря на изискванията на чл. 3 по следните съображения: проведено е от четирима служители на МВР, чиято независимост спрямо замесените в случая полицаи може да се постави под съмнение; дълго време окончателният доклад от това разследване остава класифициран,

поради което жалбоподателите не са информирани за резултатите и той не подлежи на контрол от лица извън МВР; няма информация вътрешното разследване, заключенията от което по доста въпроси се различават от тези в последвалото наказателно производство, да е възобновено след приключване на наказателното производство.

По отношение на наказателното производство Съдът отбелязва, че разследването действително съдържа някои от недостатъците, посочени от жалбоподателите. В тази връзка Съдът обръща внимание на факта, че противно на обичайната си практика ВКС преразглежда въпроса за наличието на пряка и непосредствена връзка между действията на полицаите и смъртта на г-н Димитров. Тези заключения са основани не на нови доказателства, а на различна интерпретация на вече събраните доказателства. Съдът подчертава също така, че в мотивите си ВКС не засяга въпроса за малтретирането на г-н Димитров от петимата полицаи, а само приема, че употребата на сила не е допринесла за смъртта на г-н Димитров и деянието е несъставомерно. По този начин ВКС не само оставя нерешен въпроса за необходимостта и пропорционалността на използваната сила, а и обявява деянията на полицаите за законосъобразни, доколкото не са довели до смъртта на г-н Димитров. Многобройните наранявания на г-н Димитров, описани детайлно в извършените експертизи и довели до заключенията на подолните инстанции, очевидно са счетени от ВКС за маловажни. ВКС не взема предвид факта, че г-н Димитров е крещял, че се задушава, както и това, че единият от служителите е принудил дошлите впоследствие на мястото на инцидента двама полицаи да си тръгнат.

В заключение Съдът счита, че наказателното производство не е довело до изясняване на всички обстоятелства, свързани с отговорността на служителите, и до ефективното прилагане на разпоредбите на националното законодателство, гарантиращи защита на правото на живот и забраната за подлагане на нечовешко и унижително отношение. Съдът с особено притеснение отбелязва изводът на националните власти, че петимата полицаи не са нарушили релевантните законови разпоредби и липсата на разграничаване на действията на всеки от тях по време на инцидента.


На следващо място, Съдът посочва липсата на разследване относно начинът на планиране и контрол върху операцията срещу г-н Димитров.

Поради гореизложеното Съдът постановява нарушения на чл. 2 и чл. 3 от Конвенцията

На следващо място Съдът разглежда оплакванията на жалбоподателите по чл. 6 § 1 от Конвенцията. Съдът посочва, че фактът, че синът на председателя на състава на ВКС при първото разглеждане на делото, е служител в МВР не е достатъчно основание да се постави под въпрос безпристрастността на този съдия. Гражданските иски са насочени не срещу МВР, а срещу петимата полицаи и Областна дирекция на МВР - Благоевград. Следва да се има предвид също така, че решението на този състав не решава окончателно делото.

По отношение на публичните изявления на министър-председателя и министъра на вътрешните работи през 2009 г., както и участието на публични фигури в организираните кампании, Съдът посочва, че те създават впечатлението за опити за намеса в работата на съда. Съдът обаче подчертава, че това не е попречило на Военно-апелативния съд да постанови осъдителни присъди и да наложи значителни наказания. В заключение Съдът не счита, че натискът, оказан върху съда, поражда обосновано съмнение относно неговата непристрастност и независимост спрямо изпълнителната власт и страните по делото. Поради това, Съдът единодушно приема, че няма нарушение на член 6 § 1 от Конвенцията.

На жалбоподателите е присъдено общо обезщетение за неимуществени вреди в размер на 50 000 евро, както и по 5000 лева на втория жалбоподател, 6000 лева на третия жалбоподател и 6000 лева на четвъртия жалбоподател за направените разходи и разноски в производството пред националните съдилища. За разходи и разноски в производството пред ЕСПЧ на жалбоподателите са присъдени 5000 евро и 818 лева.

 „Харакчиев и Толумов срещу
България“
жалби № 15018/11 и № 61199/12

5

Решение от 08 юли 2014 г.

Нарушения на чл. 3 и чл. 13 от Конвенцията.

Делото е свързано с наказанието доживотен затвор без замяна, както и с прилагания специален режим на изтърпяването му, включващ изолация. Съдът намира нарушение на чл. 3 от Конвенцията поради кумулативния ефект на условията и периода на задържане (12 години за единия жалбоподател и 14 години за другия), които водят до превишаване на неизбежното ниво на страдание, характерно за всяко лишаване от свобода. Съдът намира нарушение на чл. 13 от Конвенцията, тъй като жалбоподателите не са имали на разположение ефективни правни средства за защита във връзка с оплакванията им за условията на задържане. Налице е нарушение и на чл. 3 от Конвенцията по отношение на първия жалбоподател поради това, че в разглеждания период (от ноември 2004 г. до началото на 2012 г.) той не е имал нито реална перспектива за освобождаване, нито

възможност за евентуално намаляване на наказанието. Съдът подчертава обаче, че установяването на нарушение не следва да се тълкува като предоставяне възможност на г-н Харакчиев за незабавното му освобождаване.

Фактите и оплакванията Делото е свързано с наказанието доживотен затвор без замяна, което е въведено в България през декември 1998 г. след отмяната на смъртното наказание, както и със специалния режим за изтърпяване на наказанието. Г-н Харакчиев изтърпява наказание доживотен затвор без замяна в затвора в Стара Загора за въоръжени грабежи на моторни превозни средства, придружени с две убийства. Присъдата му влиза в сила през 2004 г. Г-н Толумов изтърпява наказание доживотен затвор в Пловдивския затвор за въоръжен грабеж, придружен с две убийства. Той е осъден през 2000 г.

Позовавайки се на чл. 3 от Конвенцията (забрана на изтезанията, нечовешкото и унизително отношение), двамата жалбоподатели твърдят, че специалният режим на изтърпяване на наказанията в съвкупност с условията на задържане представляват нечовешко и унизително отношение. По-конкретно поради наложения режим на изтърпяване на наказанията жалбоподателите са държани в постоянно заключени помещения (с изключение на едночасова дневна разходка) и в изолация от останалите лишени от свобода, без течаща вода и достъп до тоалетна. Те посочват още, че проветряването и отоплението са недостатъчни, а хигиената, храната и медицинското обслужване - лоши.

Жалбоподателите повдигат оплаквания и по чл. 13 (право на ефективни правни средства за защита) от Конвенцията за липса на ефективно вътрешноправно средство за защита по отношение на лошите условия, в които са задържани.

Първият жалбоподател повдига оплакване по чл. 3 от Конвенцията, посочвайки, че наложеното му наказание доживотен затвор без замяна е нечовешко и унизително.

Правото Съдът намира нарушение на чл. 3 от Конвенцията в резултат на кумулативния ефект на условията на задържане на жалбоподателите (изолация и лоши материални условия) за продължителен период от време без значение дали условията произтичат от самото законодателство или от конкретното му прилагане. Съдът посочва, че изолирането на лица, лишени от свобода, може да бъде оправдано от конкретни съображения за сигурност. В случая на жалбоподателите обаче тези мерки са наложени в началото на изтърпяване на наказанията. Изолацията на жалбоподателите изглежда резултат от автоматичното прилагане на националното законодателство, регулиращо режима на

изтърпяване на наказанията, а не резултат от съображения за сигурност, продиктувани от тяхното конкретно поведение.

Също така Съдът потвърждава, че доживотният затвор може да бъде съвместим с чл. 3 от Конвенцията, ако са налице едновременно перспектива за освобождаване на лицето и възможност за преразглеждане на присъдата от момента на ефективното ѝ изпълнение. За целите на чл. 3 от Конвенцията е достатъчно една такава присъда да бъде *de jure* и *de facto* „намалима“. Лишеното от свобода лице има право да знае какво би могло да направи, за да бъде обсъдено освобождаването му и при какви условия. Съдът констатира, че между ноември 2004 г и началото на 2012 г. присъдата на г-н Харакчиев не би могла да се определи като намалима. През посочения период правомощието на Президента на Република България да помилва, което само по себе си може да доведе до намаляване на наказанието на жалбоподателя, и начинът, по който то се упражнява, е неясно без каквито и да е гаранции за упражняването му. Няма конкретни примери за лица, изтърпяващи наказание доживотен затвор без замяна, които да са получили намаляване на наказанието.

В светлината на гореизложеното Съдът установява, че е налице нарушение на чл. 3 от Конвенцията, тъй като г-н Харакчиев е лишен от всякаква надежда за освобождаване и това положение е утежнено от специалния режим на изтърпяване на наказанието му. Съдът подчертава обаче, че установяването на нарушение не следва да се тълкува като предоставяне на възможност на г-н Харакчиев за незабавното му освобождаване.


Съдът отбелязва също така, че след реформа през 2012 г. упражняване на правото на Президента на помилване е регламентирано и дава възможност за освобождаване или замяна на наказанието. От този момент нататък наказанието на г-н Харакчиев, поне формално, може да се счита за намалимо.

По отношение на оплакванията по чл. 13 от Конвенцията, Съдът приема, че жалбоподателите не са имали на разположение ефективни правни средства за защита във връзка с условията на задържането им. Условията на задържане на жалбоподателите в последните години не са се подобрили до степен да отговарят на изискванията на чл. 3 от Конвенцията, а съществуващите вътрешноправни средства за защита (като иск за обезщетение) не предоставят адекватна защита на жалбоподателите, защото не водят до промяна на режима и условията на изтърпяване на наказанията им. Теоретичната възможност да се търси защита по реда на чл. 256 и чл. 257 от Административнопроцесуалния кодекс (АПК), която по принцип би могла да доведе до подобряване на условията, все още не е достатъчно установена в практиката.

Във връзка с чл. 46 от Конвенцията (задължителна сила и изпълнение на решенията) Съдът посочва, че с цел точното изпълнение на това решение държавата следва да промени, за предпочитане по законодателен път, правната регламентация на

режима на изтърпяване на наказанията доживотен затвор и доживотен затвор без замяна, по-конкретно по отношение на автоматичното прилагане на най - рестриктивния режим и изолацията спрямо всички лица, на които са наложени такива наказания.

Съдът е посочил, че по отношение на невъзможността г-н Харакчиев да получи намаляване на наказанието признаването на нарушение представлява достатъчно обезщетение за претърпените неимуществени вреди. На жалбоподателите са присъдени съответно 4000 евро и 3000 евро като обезщетение за неимуществените вреди, които са претърпели вследствие лошите условия на задържане, както и 5600 евро за разходи и разноски.

 „Цветелин Петков срещу
България“
жалба № 2641/06²

Решение от 15 юли 2014 г.

Нарушение на чл. 8 от Конвенцията.

Оплакването на жалбоподателя се отнася до невъзможността да участва лично в производството по предявен иск за установяване на бащинство, както и отхвърлянето на искането му за отмяна на влязлото в сила съдебно решение. Съдът счита, че не е постигнат справедлив баланс между правото на жалбоподателя на личен живот, от една страна, правото на детето да бъде установен неговия произход и правото на майката да бъде присъдена издръжка за детето, от друга.

**Фактите и
оплакванията**

През месец март 2002 г. бившата съпруга на жалбоподателя предявява иск срещу него от името на детето си за установяване на бащинство. Тъй като жалбоподателят не се явява в съдебно заседание, съдът служебно му назначава представител. С решение от 16 декември 2002 г. съдът признава жалбоподателя за биологичен баща на детето. Жалбоподателят научава за това решение през април 2004 г., но молбата му за отмяна на влязлото в сила решение е отхвърлена, поради това, че процедурата по призоваването му е спазена и съдът е назначил лице, което да го представлява.

² Към 01.10.2014 г. решението на Съда не е влязло в сила.

Жалбоподателят се оплаква от невъзможността на участва лично в производството, както и от отказа за отмяна на влязлото в сила решение.

Правото Съдът посочва, че оплакванията на жалбоподателя следва да бъдат разгледани по чл. 8 (право на зачитане на личния и семейния живот). Съдът припомня, че основният предмет на чл. 8 от Конвенцията е да защитава лицата срещу произволна намеса от държавните органи. В допълнение към това негативно задължение съществуват и позитивни задължения за държавата. Те могат да включват предприемането на мерки с цел осигуряване зачитането на личния живот дори в сферата на отношенията между отделните индивиди. По своята същност оплакването на жалбоподателя е свързано със задължението на държавата да предприеме необходимите мерки, за да бъде разрешен по несъмнен начин въпросът за връзката на жалбоподателя с детето.

Съдът посочва, че националните власти са били изправени пред конфликт между конкуриращите се интереси на детето, родено извън брак, на майката и на жалбоподателя като предполагаем баща. Основният въпрос е дали личното участие на жалбоподателя в производството е било задължително условие за ефективното упражняване на правото му на зачитане на личния живот.

Изходът на производството за установяване на бащинство има преки и дълбоки последици за личния живот на жалбоподателя. Вярно е, че решението на властите да продължат разглеждането на делото вместо отлагането му, докато бъде намерен жалбоподателя, е преследвало легитимната цел то да бъде проведено с необходимата бързина. Въпреки това позитивните задължения на държавата по чл. 8 от Конвенцията изискват да се постигне справедлив баланс между интересите на всички страни.

Жалбоподателят е призован чрез публикация в „Държавен вестник“, след като е установено, че той вече не живее на постоянния си адрес. Няма доказателства властите да са се опитали да установят по някакъв начин друг негов адрес. На следващо място Съдът отбелязва, че искът е уважен без наличието на ДНК тест, макар че това е научният метод за точно определяне на произхода на детето и доказателствената стойност на такъв тест съществено надделява над всякакви други доказателства, представени от страните за установяване на произход. Ефективното зачитане на правото на личен живот на жалбоподателя означава да му се предостави възможност да присъства на делото, включително да има възможност да даде ДНК проба. С оглед предмета на делото личното участие на жалбоподателя е било от съществено значение за правилното му решаване.

С оглед на изложеното Съдът единодушно счита, че не е постигнат справедлив баланс между правото на жалбоподателя на личен живот, от една страна, правото на детето да бъде установен неговия произход и правото на майката да бъде присъдена издръжка

за детето, от друга, поради което е налице нарушение на чл. 8 от Конвенцията.

На жалбоподателя е присъдено обезщетение за неимуществени вреди в размер на 4500 евро.

 „Лазарови срещу България“
жалба № 26874/08

Решение по допустимост от 26 август 2014 г.

Жалбоподателите повдигат оплаквания по чл. 2 (право на живот) от Конвенцията във връзка с настъпилата смърт на тяхна роднина след изчезването ѝ от Дома за възрастни хора с психични разстройства в с. Радовци. Тези оплаквания са отхвърлени поради неизчерпване на вътрешноправните средства за защита. По отношение на оплакванията им по чл. 3 и чл. 8 от Конвенцията, засягащи качеството на предоставяните грижи за тяхната роднина и лошото отношение към нея, Съдът счита, че жалбоподателите не могат да твърдят, че са жертви на тези нарушения.

**Фактите и
оплакванията**

През 1992 г. на г-жа Валя Лазарова, дъщеря на първите двама жалбоподатели и сестра на третата жалбоподателка, е поставена диагноза шизофрения. След като здравословното ѝ състояние се влошава, на 6 юни 1998 г. семейството ѝ решава тя да бъде настанена в Дома за възрастни хора с психични разстройства в с. Радовци.

Около 11:30 часа сутринта на 03 януари 2007 г. член на персонала на Дома дава на г-жа Лазарова лекарство с успокоителен ефект. Същият ден към обяд г-жа Лазарова изчезва. Към 12:15 часа директорът на Дома е уведомен за нейното изчезване. Служители от Дома претърсват района. Изглежда, че на свечеряване търсенето е спряно и възобновено на следващия ден. Полицията е уведомена още към 13:30 часа на 3 януари, а на следващия ден г-жа Лазарова е официално обявена за изчезнала. На 22 януари тялото ѝ е намерено на около 8 км от Дома. Не са установени следи от физическо насилие и е констатирано, че смъртта е настъпила поне 10 дни преди да бъде открито тялото.

На 24 януари 2007 г. сестрата на г-жа Лазарова подава оплакване до прокурор с твърдения, че персоналят в Дома е отговорен за изчезването и смъртта. На 9 март 2007 г. окръжният

прокурор заключава, че няма доказателства г-жа Лазарова да е била умишлено убита. Отделно разследване започва във връзка с престъпления по чл. 137 и чл. 138 от Наказателния кодекс. Два пъти районният прокурор отказва да образува наказателно производство поради липса на данни за извършено престъпление. Тези откази са потвърдени и от по-горестоящи прокурори.

На 13 ноември 2007 г. жалбоподателите предявяват иск по реда на Закона за отговорността на държавата и общините за вреди (ЗОДОВ) срещу община Дряново и Министерството на труда и социалната политика. На 10 юли 2008 г. на жалбоподателите е указано да конкретизират при изпълнението на кои задължения е причинена твърдяната вреда, конкретните действия и бездействия, от които се оплакват, както и основанието те да бъдат счетени за незаконни. С определение от 23 септември 2008 г. Административен съд-Габрово прекратява производството поради това, че ищците не са изпълнили дадените указания. Това определение е потвърдено от Върховния административен съд на 12 януари 2009 г.

Позовавайки се на чл. 3 (забрана на нечовешкото и унижително отношение) и чл. 8 (право на зачитане на личния и семейния живот), жалбоподателите твърдят, че за г-жа Лазарова не са полагани адекватни грижи в Дома, била е жертва на насилие от страна на персонала и другите лица, настанени в дома, както и че властите не са провели разследване в това отношение. Жалбоподателите твърдят също така, че властите са отговорни за смъртта ѝ в нарушение на чл. 2. По-конкретно посочват, че персоналът е оставил г-жа Лазарова без наблюдение и не са взети необходими мерки за нейната сигурност. В допълнение посочват, че след изчезването ѝ не е проведено ефективно издирване.

Правото На първо място Съдът разглежда въпроса за статута на жертва на г-жа Лазарова. Съдът отбелязва в тази връзка, че по принцип не може да бъде разгледана жалба от името на починало лице, тъй като то дори и чрез представител не може да подаде жалба пред Съда.

По отношение на оплакванията на жалбоподателите по чл. 3 и чл. 8 от Конвенцията, засягащи качеството на предоставяните грижи за г-жа Лазарова и лошото отношение към нея, Съдът счита, че те не са жертви на тези нарушения. Следователно тази част от жалбата е несъвместима *ratione personae* с разпоредбите на Конвенцията по смисъла на чл. 35, пар. 3 (а).

Във връзка с оплакванията по чл. 2 от Конвенцията правителството е направило възражение за неизчерпване на вътрешноправните средства за защита, по-конкретно жалбоподателите не са предявили иск за непозволено увреждане на основание чл. 45 и чл. 49 от Закона за задълженията и договорите (ЗЗД) срещу кмета на Дряново в качеството му на работодател на персонала в Дома.

В тази връзка Съдът припомня, че когато едно лице е загубило живота си при обстоятелства, потенциално ангажиращи отговорността на държавата, чл. 2 от Конвенцията задължава държавите да гарантират чрез всички възможни средства адекватна реакция. Това задължение не предполага непременно да бъде предоставена наказателноправна защита. В случаите на причинена смърт по непредпазливост задължението на държавата може да бъде изпълнено, ако законодателството урежда гражданскоправни средства за обезщетяване на пострадалите, отделно или в съвкупност с наказателноправни средства.

Съдът посочва, че обстоятелствата около смъртта на г-жа Лазарова са разгледани от прокуратурата. Съдът отбелязва в тази връзка, че чл. 2 от Конвенцията не изисква непременно проведеното наказателно производство да завърши с осъдителна присъда. В настоящия случай нищо не сочи, че смъртта на г-жа Лазарова е причинена умишлено. Поради това задълженията по чл. 2 от Конвенцията биха били изпълнени, ако жалбоподателите са имали на разположение гражданскоправни средства за защита. Съдът отбелязва, че жалбоподателите са имали възможност да предявят иск за неправомерно увреждане и отбелязва, че прекратяването на производството по техния иск не прегражда възможността на жалбоподателите да предявят нов иск по реда на ЗОДОВ или по ЗЗД. Те обаче не са го направили.

Поради това, приемайки възражението на правителството, Съдът счита, че оплакването по чл. 2 следва да бъде отхвърлено в съответствие с чл. 35 §§ 1 и 4 от Конвенцията поради неизчерпване на вътрешноправните средства за защита.

 „**Маринов срещу България**“
жалба № 20245/10

Решение по допустимост от 26 август 2014 г.

Жалбоподателят твърди, че властите не са предприели необходимите мерки, за да открият неговия син и да установят обстоятелствата около изчезването му. Съдът счита, че не е спазен шестмесечният срок за подаване на жалбата.

Фактите и оплакванията Вечерта на 17 юли 2003 г. г-н Николай Методиев, син на жалбоподателя, напуска дома на приятелката си С.Д. Около 2 часа през нощта С.Д. се обажда на г-н Методиев, но телефонът му е изключен. На 21 юли тя уведомява полицията за изчезването му. На 22 юли той е обявен за издирване. На 31 юли 2003 г. събраните данни са

изпратени в Районна прокуратура - Мездра с мнение за образуване на наказателно производство за отвлечане срещу неизвестен извършител. Образуването на наказателно производство е отказано поради липса на достатъчно доказателства. Полицията продължава издирването.

На 15 декември 2008 г. на базата на събраните от полицията данни и показанията на жалбоподателя и приятелката на сина му, окръжният прокурор образува наказателно производство, което е спряно на 2 октомври 2009 г. поради неразкриване на извършителя. На 20 ноември производството е възобновено и е разпитан един свидетел. На 2 декември наказателното производство отново е спряно.

Позовавайки се на чл. 2, чл. 4, чл. 5 и чл. 13 от Конвенцията жалбоподателят твърди, че властите не са взели необходимите мерки, за да открият неговия син и да установят обстоятелствата около изчезването му.

Правото Съдът припомня, че чл. 2 от Конвенцията изисква от държавите да проведат разследване, когато едно лице е изчезнало при обстоятелства, които сочат, че животът на лицето може да е в опасност. На следващо място Съдът посочва, че съгласно чл. 35 § 1 от Конвенцията жалбата следва да се подаде в срок от шест месеца след датата на окончателното решение на националната инстанция.

В контекста на случаи, свързани с изчезване, Съдът е посочвал, че е от съществено значение близките на лицето, които искат да упражнят правото си на жалба до Съда, да не забавят необосновано подаването ѝ. Жалбата може да бъде отхвърлена като подадена извън срока, ако жалбоподателите са чакали прекалено дълго или са чакали без очевидна причина, след като са осъзнали неефективността на провежданото разследване или липсата на реалистични изгледи за провеждане на ефективно разследване в бъдеще.

В светлината на конкретния случай Съдът посочва, че първоначално е отказано образуването на наказателно производство. Съдът също така отбелязва, че не са извършвани никакви действия по разследване между юни 2004 г. и ноември 2008 г., а действията, предприети от жалбоподателя, се изразяват в искане за обявяването на сина му за отсъстващ и назначаването му за негов представител. По това време жалбоподателят би следвало да е осъзнал неефективността на разследването. Поради това Съдът посочва, че той е следвало да подаде жалбата си до Съда през първата половина на 2006 г.

Съдът все пак е разгледал и последвалото развитие. На 15 декември 2008 г. окръжният прокурор образува наказателно производство срещу неизвестен извършител. Това решение, взето след дълъг период на бездействие, не се основава на нови факти. Съдът приема, че тези действия на властите не са достатъчни, за да се счете, че шестмесечния срок за подаване на жалбата е бил спазен.

Поради това Съдът отхвърля подадената жалба на основание чл. 35 § 1 и § 4 от Конвенцията.



„Анжело Георгиев и други срещу България“

жалба № 51284/09³

Решение от 30 септември 2014 г.

Нарушение на чл. 3 от Конвенцията.

Жалбата е подадена от петима български граждани. Делото е свързано с твърдение за използване на прекомерна сила от полицейски служители, в частност използването на електрошокови помощни средства от маскирани полицаи при проведена полицейска операция в помещенията на компанията, в която жалбоподателите работят. Съдът счита, че в рамките на започналата предварителна проверка не са установени точните обстоятелства около инцидента, причините за използваната от полицаите сила, степента и вида на претърпените от жалбоподателите наранявания. Следователно не са представени убедителни аргументи, с които да бъде оправдана използваната сила, и е нарушен чл. 3 от Конвенцията.

Фактите и оплакванията Жалбоподателите са петима български граждани, работещи за един от основните доставчици на интернет услуги във Варна. Жалбоподателите твърдят, че са малтретирани от въоръжени и маскирани полицейски служители по време на полицейска операция, извършена на 18 юни 2008 г. в офисите на компанията с цел претърсване и изземване на незаконен софтуер. Те посочват, че полицейските служители нахлули в две от помещенията, принуждавайки служителите да легнат на земята, удряли, ритали и прилагали електрошокови уреди спрямо някои от тях, причинявайки им силна болка и парализа.

Жалбоподателите подават оплакване и незабавно започва предварителна проверка. През март 2009 г. районният прокурор отказва да образува наказателно производство срещу полицаите. Неговото постановление е потвърдено от Окръжна Прокуратура – Варна. Прието е, че жалбоподателите не са се подчинили на

³ Към 01.10.2014 г. решението на Съда не е влязло в сила.

заповедите на полицейските служители да легнат на земята и да не пипат нищо и затова използването на сила е обосновано с оглед нуждата да се предотврати унищожаването на информацията от компютрите.

В оплакванията си жалбоподателите твърдят, че полицейските служители са използвали прекомерна сила срещу тях, въпреки че те не са оказали неподчинение, съпротива или някаква друга провокация. Освен това считат, че проведеното разследване във връзка с техните оплаквания е било неефективно.

Правото Съдът счита, че оплакванията следва да бъдат разгледани по чл. 3 (забрана на нечовешко и унижително отношение) от Конвенцията. По отношение на двамата от жалбоподателите Съдът приема, че нямат статут на жертва по смисъла на Конвенцията, тъй като за единия от тях не е установено да е присъствал по време на инцидента, а другият жалбоподател не е предоставил медицински документи в подкрепа на твърденията си, че е бил малтретиран от полицейските служители.

Съдът отбелязва, че чл. 3 от Конвенцията не забранява използването на сила в случай, че такава е абсолютно необходима и не е прекомерна. Също така когато едно лице твърди, че е подложено на отношение в нарушение на чл. 3 от Конвенцията, докато е под контрола на полицейски служители, чл. 3 във връзка с чл. 1 от Конвенцията изисква да бъде проведено ефективно разследване.

Съдът отбелязва, че прокуратурата е установила използването на сила, белезници и електрошокови уреди по време на полицейската операция срещу някои от служителите. Като се позовава на медицинските документи относно нараняванията на останалите трима жалбоподатели, Съдът приема, че тези наранявания са достатъчно сериозни, за да достигнат минималния праг на суровост по чл. 3 от Конвенцията.


На следващо място, Съдът разглежда ефективността на започналата предварителна проверка. Съдът констатира, че тя не дава отговор на ключовия въпрос каква точно съпротива са оказали жалбоподателите и дали използването на сила при конкретните обстоятелства е било необходимо. Също така Съдът отбелязва, че жалбоподателите биха имали възможност да участват ефективно единствено в рамките на образувано наказателно производство, но не и по време на предварителната проверка. Съдът посочва, че не са били проверени твърденията на жалбоподателите за наличието на камери в помещенията, изслушани са само полицаите и служителите от фирмата, присъствали по време на операцията, но не и поемните лица. Не е установено кой от полицаите срещу кого от служителите е използвал физическа сила, участвалите в операцията служители са били разпитани по делегация, а по време на операцията са били маскирани. В тази връзка Съдът припомня, че разследването би трябвало да доведе до идентифицирането на отговорните лица, а в случаите, когато е необходимо да се използват маски при

извършването на арест, то следва да се изисква от служителите да носят други средства за идентификация. Това би позволило тяхното идентифициране и разпит в случай на оплакване от действията им по време на операцията.

Властите също така не са установили кои полицейски служители са използвали електрошокови уреди, конкретния им вид и продължителността на прилагането им. Към момента на разглежданите събития не е имало законови разпоредби относно употребата на електрошокови уреди от полицията. Липсата на специални правила за употребата на електрошокови уреди обаче не отменя задължението на органите на полицията да спазват стандарта по чл. 3 от Конвенцията за използването на сила само при стриктна необходимост.

Поради всичко изложено Съдът приема, че е налице нарушение на чл. 3 от Конвенцията в неговия материален и процесуален аспект.

Съдът присъжда обезщетение за неимуществени вреди в размер на 2500 евро за всеки от тримата жалбоподатели.

 „Преждарови срещу България“
жалба № 8429/05⁴

16

Решение от 30 септември 2014 г.

Нарушение на чл. 8 от Конвенцията.

Делото е свързано с претърсването и изземването на пет компютъра от интернет клуба на жалбоподателите. Проверката е разпоредена от прокуратурата по подозрение, че на компютрите са инсталирани игри без необходимия лиценз за тях (престъпление по чл. 172а от НК). Съдът счита, че жалбоподателите не са имали достатъчно гаранции за защита на правото им на зачитане на личния живот, поради което намесата не е „предвидена в закона“ по смисъла на чл. 8, пар. 2 от Конвенцията.

Фактите и оплакванията По постъпило оплакване за извършено престъпление по чл. 172а от НК на основание чл. 119, ал. 1 и ал. 3 от Закона за съдебната власт от 1994 г. районният прокурор нарежда да се извърши проверка в компютърния клуб на жалбоподателите. На 21 февруари 2005 г. в интернет клуба на жалбоподателите е извършено

⁴ Към 01.10.2014 г. решението на Съда не е влязло в сила.

претърсване и изземване на пет броя компютри. С срещу г-н Преждаров е образувано наказателно производство и с окончателно решение от 22 декември 2008 г. той е признат за виновен за това, че е разпространявал незаконно компютърни програми, компютърни игри и филми.

Позовавайки се на чл. 8 (право на зачитане на личния живот) и чл. 13 (право на ефективни правни средства за защита), жалбоподателите твърдят, че претърсването на компютърния им клуб и изземването на петте компютъра е било незаконно. Те посочват, че компютрите съдържали лична кореспонденция и информация, които не са били свързани с наказателното производство срещу г-н Преждаров.

Правото По отношение на оплакването на жалбоподателите, че е нарушено правото им на зачитане на личния живот, Съдът разглежда дали намесата в тяхното право съответства на изискванията, посочени в чл. 8, пар. 2 от Конвенцията.

На първо място намесата следва да е „предвидена в закона“. Този израз по смисъла на чл. 8, пар. 2 от Конвенцията означава оспорваната мярка да се основава на законови разпоредби, които са съвместими с принципите на правовата държава.

В настоящия случай действията на полицейските служители имат своето основание в чл. 191, ал. 1 от НПК (отм.). Съдът посочва обаче, че в контекста на претърсването и изземването националното законодателство следва да предоставя достатъчно гаранции срещу произволна намеса в правата по чл. 8 от Конвенцията.

В ситуации като разглежданата липсата на предварително разрешение на националния съд за претърсване и изземване може да бъде компенсирана от възможността за последващ съдебен контрол. Поради това Съдът разглежда доколко осъщественият *post factum* съдебен контрол предоставя достатъчно гаранции за защита на правото на жалбоподателите на зачитане на личния живот. Съдът констатира, че националното законодателство не урежда обхвата на съдебния контрол, а националният съд, който е одобрил извършеното действие по разследването, се е ограничил до фактическо описание на операцията и позоваване на чл. 135, ал. 2 от НПК (отм.).

На следващо място Съдът отбелязва, че няколко пъти жалбоподателите правят оплаквания, че компютрите съдържат и лична информация, но в нито един момент компетентните органи не взимат предвид тези оплаквания на жалбоподателите.

В заключение Съдът приема, че липсата на ясни правила относно обхвата на съдебния контрол в тези случаи, заедно с липсата на обоснована преценка на законосъобразността и необходимостта от мярката правят последващия съдебен контрол неефективен с оглед защитата на правата по чл. 8 от Конвенцията. Поради това Съдът приема, че е налице нарушение на чл. 8 от Конвенцията. На

жалбоподателите е присъдено обезщетение за неимуществени вреди в размер на 3000 евро, както и 175 евро за разходи и разноски.

Приятелски споразумения и едностранни декларации

В периода юли - септември 2014 г. Съдът реши да заличи от списъка на делата на основание чл. 39 от Конвенцията две жалби срещу България, по които бяха постигнати приятелски споразумения – „Дойчева срещу България“, жалба № 65293/11 и „Стоянов и други срещу България“, жалби № 2065/06, № 38072/06 и № 36206/07.

Съдът одобри и едностранната декларация на правителството по жалба № 47436/07 („Славков срещу България“) и на основание чл. 37, пар. 1, с) от Конвенцията реши да я заличи от списъка с делата.